

Kutatási jelentés

2011. évben végzett barlangkutató munkáimról.

irta: Polacsek Zsolt barlangi kutatásvezető

H-18-4/2009 iktatási számú. kutatási engedély Kullancsos, Paksimogyoró ill. Vaddisznós-barlangok feltáró kutatása

Kullancsos-barlang: a barlangban 2011. évben összesen 3 munkanapot dolgoztunk. Ez a munka elsősorban létrák karbantartásából és a végponton található tönkrement csörlőrendszer kiszerezéséből állt. A feltáró munka során mindössze egy köbméter anyag került kibontásra.

Paksi-mogyoró-barlang: a barlangban 2011. évben 6 munkanapot dolgoztunk. Ennek során a bejáratí kútgyűrűk alatti szakaszt kitágítottuk és az onnan a hasadéig terjedő részt biztosítottuk. E munkálatok során eltávolításra került jó néhány a lejutást akadályozó kőzettömb, és megszüntettük a kimondottan veszélyesnek tartott omladékos szűkületeket. E munkálatok célja az volt, hogy biztosítsuk a barlangba való biztonságos lejutást, mely nélkül a feltáró kutatás lehetetlen volt. A feltáró munkálatokat 2012 januárjában megkezdtük. A barlang hossza és mélysége nem változott.

Vaddisznós-barlang: a barlangban 2011. évben három alkalommal dolgoztunk. A bejáratí akna aljáról 4 m³ kitöltést távolítottunk el.

Fenti munkálatokban leg többet részt vett kutatók: Mihalik Zoltán, Botyánszky Tamás, Vendégh Mátyás, Szegedi László, Ba Julianna, s Polacsek Zsolt kutatásvezető.

4472-3-2010 iktatási számú kutatási engedély: Betyárkörte-barlang feltáró kutatása

A barlangban 2011. évben összesen 20 alkalommal dolgoztunk. A munkálatok során a tavaly elért 37 méteres mélységből – 60 méteres mélységig sikerült lejutni. A barlang hossza 100-120 méter.

A munkálatok során a 37 méter mélységben található végpontot körülbelül 3 méterrel mélyítve légteres járatba jutottunk. A szűk, 7 méter mély hasadékon lemászva az elsűkülő hasadéktalpon vízszintesen egy szűkületen átbontva magunkat ismét légteres járatokat találtunk. E járatokban további 15 méterrel mélyebbre sikerült lejutni, a végpont egy rendkívül omladékos hasadék, mely részben kőzettörmelékkel van kitöltve. Ebben a zónában időnként jelentős légáramlás észlelhető. A falak folyamatosan nedvesek, ebben a zónában több fejletlen eróziós csorgán keresztül víz áramlik a barlangba. Cseppkőképződményeket az egész barlangban nem találtunk. Kutatási terveinkben szerepel a barlang további kutatása, tekintve, hogy a közelben nincs ennél mélyebb barlang.

A munkálatokban annak nagy volumene miatt sokan vettek részt. Ő közülük a legaktívabbak:

Mihalik Zoltán, Vendégh Mátyás, Szegedi László, Botyánszky Tamás, Ba Julianna és Polacsek Zsolt kutatásvezető voltak.

A barlang térképe a kutatásvezetőnél megtekinthető.

4465-6/2010 iktatási számú kutatási engedély: Muflon-barlang feltáró kutatása

A Muflon-barlang feltáró kutatása már régóta terveim között szerepelt. Ez a barlang Vértestolna község szélén, rendkívül látványos helyen található, ráadásul földtani viszonyai, elsősorban kitöltése is érdekes.

Már első, 1990. évi feltárási kísérlet során kitermelt kitöltésben is feltűnt, hogy azt elsősorban jól osztályozott, elsősorban kvarcit alapú, homokos kavics alkotja. Ez azért nagyon érdekes, mert az eróziós barlangokra jellemző máshonnan áthalmozott hasonló kitöltés a Dunántúli-középhegységre nem igen jellemző. A barlangot megvizsgálva, annak formajegyei egyértelműen ugyan nem utalnak eróziós genezisére, mégis azt gondolom, hogy e kitöltés koptató-csiszoló hatása a barlang kialakulásában jelentős szerepet vállalt. A Kovács-hegy platóján /a barlang a plató perem alatt 180 m- el a hegyoldalban nyílik, a jelenlegi völgytalp felett kb. 100 m.-el/ Dr. Láng Sándor az 50.-es években miocén kori kavicstakaró foszlányokat írt le. Jelen ismereteim szerint ez a kavicstakaró a hegyoldalon és a fennsík víznyelőin keresztül lepusztulva juthatott a barlangba. Sajnos a platón ma nem ismerek olyan méretű, vízgyűjtőjű karsztobjektumot melyről gyanítható lenne a fenti kapcsolat, de ismerve a dunántúli hegyek gyors lepusztulási folyamatát ez nem is meglepő.

Feltáró munkánk során 2011-ben is kizárólag e fenti kitöltésben haladtunk. A barlangban folytatott 5 napos munkálatok során **7 m³** anyag került felszínre, gondosan átvizsgálva az esetleges csonttöredékek maradványok miatt.

A barlang hossza 2011. december 31-i állapotában 32 méter.

Az itt dolgozó barlangászok: Mihalik Zoltán, Vendégh Mátyás, Szegedi László, Botyánszky Tamás és Polacsek Zsolt kutatásvezető voltak.

A barlang aktuális térképe a kutatásvezetőnél megtekinthető.

4466-3/2010 iktatási számú kutatási engedély: Hófehérke-barlang feltáró kutatása

A barlangban 2011. évben feltáró munka nem történt.

4470-3/2010 iktatási számú kutatási engedély: Likas-kői-barlang feltáró kutatása

A barlangban 2011. évben feltáró munka nem történt.

H-19-4/2009 iktatási számú kutatási engedély: Keselő-hegyi 4. és 11. sz barlangok kutatása

A Keselő- hegyi 4. sz barlangban 2011. évben feltáró munka nem történt.

A Keselő- hegyi 11. sz barlangban 2011. évben feltáró munka nem történt.

5892-5/2010 iktatási számú kutatási engedély: Keselő-hegyi barlang feltáró kutatása

A barlangban 2011. évben 3 munkanapot dolgoztunk. A munkálatok során 1991-ben a végpont közelében feltárt szűk, oldott járatok poligon adatfelvétele történt meg. A poligon térkép elkészítése

után a barlang hosszát 610 méter hosszban adhatjuk meg. A barlang mélysége a karsztvízszint emelkedése következtében ma már csak 100-105 méter. Bejárásaink során e karsztvízszint emelkedő tendenciának határozott bizonyítékait találtuk, nyilvánvaló volt, hogy a végponti zónát az utóbbi egy-két évben már többször elárasztotta a víz, amire az utóbbi húsz évben nem volt példa. A végponti zónában a térképezett rendkívül szűk és sáros, de egyértelműen oldott járatok 2011 márciusában még bejárhatóak voltak, feltehető, hogy ezek a járatok is előbb vagy utóbb víz alá kerülnek. Ezekben a járatokban további előrejutás lehetőségét nem tapasztaltuk, és mivel megközelítésük és a bennük való mozgás rendkívül nehézkes volt, munkálatokat itt befejezettnek tekintjük. A barlang többi részében a kürtők kimászását folytatni fogjuk.

A Gerecse-hegység messze legnagyobb barlangjának kutatása az 1992.-es év óta szünetelt. Az akkori felmérés tanúbizonyága szerint hosszát 400 m-ben adtam meg.

A 2010 évi kutatásokat szintén a barlang térképezése inspirálta, mivel emlékeim szerint több rövid rész nem lett ábrázolva a korábbi térképen. Az is sejthető volt, hogy néhány helyen esetleg kisebb felmárással új részeket is találhatunk.

Ez utóbbi feltételezés beigazolódni látszott már az első bejárásakor, hiszen a bejárattól kb.25 m-re a Magányos-terem hasadékirányú sarkában rövid felmárással néhány méteres új részt találtunk.

Ugyanígy sikerült új eddig biztosan ismeretlen részbe jutni a Nagy-terem tetején való harántmárással illetve a Kos-terem zónájában az abból nyíló akna közepén kb.10 m.-es mélységben.

Ezeknek a járatoknak az összes hossza együttesen eléri a 100 m-t. Annak alapján, hogy a 1991-es térképezéskor a barlangban a poligon nem mindenhol lett felvéve és a barlangot már akkor 400 m hosszban adtuk meg, ma a **járatok becsült hossza** elérheti a **6-700 m-t**. Erre vonatkozólag azonban a még csak alig elkezdett új térkép adhat végső felvilágosítást.

A **barlang mélysége** az új mérés alapján valószínűleg csökkenni fog, mivel a karsztvízszint rohamos emelkedésével a végpont már nem megközelíthető. 2011. januári bejárásunkkor az 1991-es mélypont felett legalább 10 m-rel magasabban volt a vízszint.

Az üregrendszerben a 70-es évekbeli feltárás óta rengetegen jártak és rengeteg szemetet hordtak be.

Ennek eltávolítása /közel 200 kg szemét!/ megtörtént. A barlangból a 11. sz barlanghoz hasonlóan eltávolítottuk a szabálytalan és életveszélyes kikötési pontokat, és elkezdtük az új rozsdamentes standok és megosztások kialakítását Raumer 10x100-as rozsdamentes alapcsavarokkal, fülekkel.

Célszerű lenne a Nemzeti Park részéről a később kiadandó túra engedélyekben az új kikötési pontok fúrásának megtiltása valamint fontolóra kellene venni a más barlangokban már meghonosodott „túrázás csak a kutatók kíséretében” elvet. Ez nem csak azért lenne indokolt, mert a barlang aragonit képződményeit hatékonyabban védhetnénk meg így, hanem mert a barlang jelenleg is be van szerelve és közpédára nem szívesen hagyom a saját beépített felszerelésemet.

A barlangban 2010 évben **5 alkalommal** jártunk.

Résztevők: Mihalik Zoltán, Vendég Máttyás, Szegedi László, Polacsek Zsolt kutatásvezető.

A 4473-3/2010 iktatási számú kutatási engedély : Sas-lik feltáró kutatása

A Sas-lik barlangban 2011 évben semmilyen tevékenységet nem végeztünk.

4468-3/2010. iktatási számú kutatási engedély: Figaró-víznyelőbarlang feltáró kutatása

A barlangban 2011. évben feltáró munka nem történt.

2010 évben, bár kutatási tevékenységem egyik fő helyszínét ebbe a barlangba terveztem ennek a barlangnak a feltárása meghiúsult.

A 2010 évi rendkívül csapadékos időjárás a barlang bejárati szakaszában kb. 3 hónapig akadályozta a lejutást-néha 1.5-2 m³/perc vízhozamot is elérte a nyelő intenzitás/ a barlang alsó szakaszaiban a csorgó vizek szinte minden alkalommal jelen voltak az év szinte minden időszakában. Sajnos az általam alkalmazott technikához és nem titkolom, jómagam működéséhez is viszonylagos szárazságra van szükség, így e barlang feltáró kutatását a későbbiekre halasztottam.

A barlangban **4 alkalommal** jártunk elsősorban 2010 őszén és telén.

7419-5/2010 iktatási számú kutatási engedély. karsztos mélyedés kutatási engedélye Oroszlány külterületén

A barlangban 2011. évben feltáró munka nem történt.

4475-3/2010 Iktatási számú kutatási engedély: Gyermelyi víznyelő feltáró kutatása

A barlangban 2011. évben feltáró munka nem történt.

5895-7/2010 Iktatási számú kutatási engedély: Gyermelyi víznyelő feltáró kutatása

A barlangban 2011. évben feltáró munka nem történt.

51058/10 Iktatási számú kutatási engedély: Feltáró munka a csókahegy víznyelőiben ill. a Szakállnyiladéki és a Dólt-kúti víznyelőbarlangban.

A barlangban 2011. évben feltáró munka nem történt.

49075/10 iktatási számú kutatási engedély: Kávás-kúti 4. sz. víznyelő feltáró kutatása

A barlangban 2011. évben feltáró munka nem történt.

Kutatási jelentés a Királyerdő-hegységben 2011. évben végzett barlangkutató tevékenységről.

Előzmények:

Barlangkutatóként 1992-ben jártunk először a Románia területén található Királyerdő-hegységben. Akkor a viszonylag frissen feltárult Csur-Ponor- barlangrendszerben és a szintén nem rég ismert Stanul Foncii - zombolyban túráztunk. Mivel egy korábbi kutatótársunk, Kocsis András és erdélyi származású felesége a '90-es évek végén házat vásároltak Damis községben, önkéntelenül merült fel a lehetősége annak, hogy e területen is barlangkutató tevékenységre adjuk fejünket. 1999-ben a terület legjelentősebb víznyelőjében (Runcsor) egy huzatóló nyílás megbontásával tártuk fel a Páfrányos-barlangot. Ennek hosszát akkor 3 km-re, mélységét 100 méterre becsültük. A Romániában akkor hatályos jogszabályok és a szokásjog sem tette lehetővé a további önálló barlangkutató tevékenységet, ezért 2000-2001. évben felvettük a kapcsolatot a nagyváradi Z Barlangkutató Csoporttal, melynek néhányan tagjai lettünk. További tevékenységünket e csoport keretein belül végeztük. 2001-ben, mivel a Páfrányos-barlang kutatása már nem ígérkezett túlzottan perspektivikusnak, a Runcsor víznyelő és a Toplicioare-forrás közti feltételezett barlangrendszert két másik pontról kezdtük el felkutatni. Mindkét pont korábban már ismert barlangokban volt. A víznyelő és a forrás között elhelyezkedő déli irányba lefutó völgybe nyíló Caprei-barlangok kutatásával különösebb eredményt nem értünk el, de az ott nyíló barlangok összekötésével körülbelül 1,5 km-re növeltük a barlang hosszát. Egy másik ponton szintén egy már ismert barlangban 2001. októberében sikerült feltárnunk a Toplicioare-forrás barlangrendszerének főágát, a Király-barlangot. Ennek a barlangnak a kutatása a mai napig folyik, 2011 végéig hosszát kb. 6 km-ben adhatjuk meg. 2006. évben a Z Csoport vezetőjének, Damm Palinak kérésére megkezdtük a Caprei, Solymos és Lazuri-völgyekben található kisebb barlangok dokumentálását. Ennek során kb. 50 eddig ismeretlen kisebb-nagyobb üreget ismertünk meg. Dokumentálásuk jelenleg is folyamatban van. A Királyerdő-hegység több más Z Csoport által kutatott területén is részt vettünk kisebb-nagyobb kutató tevékenységben. Ezek közül jelentőséggel bír a 2011. évben az Osoi-barlangban történt feltárás (kb. 250 m új szakasz), illetve a Prislopi-víznyelők és a Groiesului-forrás közti barlangrendszer kutatása. Munkánkról több alkalommal készült beszámoló, a legjelentősebb a feltárásokban gazdag időszakról 2006-ban. „Kutatási eredmények a Királyerdő barlangjaiban” címmel. Ez utáni időszakban, 2007, 2008 és 2009. években rövid összefoglaló jelentést küldtünk Z Csoport részére.

A jelenleg folyó kutatásokról

A területen folyó kutatások 2007 és 2010 között sajnos kevésbé voltak eredményesek. Betudható ez annak is, hogy abban az időszakban munkánk elsősorban a Lazuri terepbejárásokra, a Király-barlang rácsos ajtóval való ellátására korlátozódott. 2010. évben a kutatás újabb lendületet vett és a fent említett három helyen is értünk el kisebb-nagyobb eredményeket. Annak ellenére, hogy 2010. elején a kutató kollektívánk úgy határozott, hogy szakít a tarthatatlan állapottal, miszerint az utóbbi 10 évben feltárt közel 10 km-nyi barlangjáratról nem rendelkezünk térképpel, megkezdjük a Topliciare – barlangrendszer feltérképezését, feltáró eredmények is születtek.

Király – barlang

A barlangban több kürtő kimászásával összesen legalább 500 méter járatot tártunk fel.

Páfrányos- barlang

Újabb 50 méter járat vált ismertté.

Osoi – barlang

Itt a nyár folyamán egy kis sárszifon átásával 250 méter új járat tárult fel.

Prislop környezete

Ezen a területen több kisebb barlangot ismertünk meg, ezek közül a Letea–barlang fölött található kis plató egy új barlangja, a Rózsaszín Ede–barlang 50 méteres hosszával bizonyult a legnagyobbknak.

Barlangtérképezés

Az év legnagyobb részét a Király, a Páfrányos és a Capreii–barlangok térképezésével töltöttük. A Király–barlangban kb. 2000, a Capreii–barlangokban 1200 méter, a Páfrányos-barlangban 800 méter poligont vettünk fel. Tekintve, hogy a barlangrendszer összes hossza közelíti a 10 kilométert (bár ez öt-hat barlangban összesített hossz, és egyelőre csak a poligon felvétellel foglalkoztunk), még sok munka áll előttünk.

Terveink

Barátunk, Damm Pali halála után a királyerdei kutatási tevékenység átgondolására van szükség. Barlangkutató munkánkat több okból kifolyólag a Z Csoport égiszén belül már nem fogjuk tudni folytatni. A Királyerdő területének egy részét természetvédelmileg felügyelő Natura 2000 Parkkal felvettük a kapcsolatot, hogy tevékenységünknek hivatalos engedélyezett keretet biztosítson. Ha ez sikerül, a barlangkutató tevékenységet három helyen szeretnénk folytatni.

1. Runcsor- Toplicioare barlangrendszer: feltáró kutatást elsősorban a Király-barlang végponti zónájában tervezünk, hiszen feltételezéseink szerint itt még sok kilométer járat várja felfedezőit. Ugyanebben a barlangrendszerben még több kilométer barlangjárat poligon felvétele várat magára, a végső cél pedig a barlangrendszer barlangjainak teljes térképi dokumentációjának elkészítése.
2. Prislopi- barlangrendszer: mivel itt jelentős barlangot még nem sikerült feltárni, elsősorban a Holodul- völgyben található kisebb barlangok kutatása lehet célkitűzésünk. Tervezzük a völgyben található Letea–barlang illetve a Groiesului-forrás, valamint Vida-völgyi-Vizes - barlang kutatását. Mindhárom barlang vizes szifonnal kezdődik, így mindhárom barlangban

először szivattyús vízszint süllyesztésre lenne szükség. Ennek műszaki hátterével (1,5 m³/perc emelőteljesítménnyel) jelenleg rendelkezünk.

3. Osoi-barlang: a barlang jelen pillanatban 3 km hosszú járataiból 2011. évben minimális munkával sikerült új szakaszokat feltárni. Bár e járatok további feltárása elég nehéznek tűnik, a barlang részletes átkutatása mégis indokolt lenne. Véleményünk szerint célszerű lenne a barlangot lezáró ajtó helyreállítása, és a cseppköves részekben járó utak kijelölése, mert a barlang fokozatos pusztulás állapotában van. Jelenleg rendelkezésünkre álló térkép dokumentációja a barlangnak kissé hiányos, ezért célszerű lenne legalább egy új poligon hálózat felvétele.

2011. évi kutatások ismertetése

Király – barlang

A Király –barlang Rosia község külterületén, a Caprei- völgyben a Topliciore-forrástól a völgyben felfelé haladva annak jobb oldalán a völgytalp fölött 2 méterrel nyílik. Bejárata egy viszonylag szűk bontott nyílás, melynek környezete egyértelműen egy egykori barlangjárat felszakadásra enged következtetni. A barlangot 1980-ban a CSA-Cluj kutatói fedezték fel, s kb. 100 méter hosszban járták be. A barlang végponti szűkületét kutatócsapatunk 2001-ben törte át és jutott be a barlang tágas folyosóiba. Barlang 2006. év elejéig elérte az 4-5 km hosszát. Legmélyebb és legmagasabb pontja közti szintkülönbség 114 méter. A barlang egy óriási tektonikus törés mentén jött létre a fő járatok 40-220 fokos irányú vetősíkra illeszkednek. A Romániában beszerezhető földtani és hidrogeológiai térképek tanúsága szerint a triász korú ladini és anuzusi mészkőben kialakult barlangrendszer vízgyűjtő területe kb. 15 km², melynek egy része nem karsztos vízgyűjtő. A Király-barlang és a barlangrendszer egyetlen ismert forrása az erózióbázist megcsapoló 420 m tengerszint feletti magasságú forrásküszöbű Toplicoare- forrás. Ennek alap vízhozama 300 liter/perc. Feltételezésünk szerint a Toplicioare forrás vízrendszere nem csak a környék legnagyobb víznyelőjével a Runcsorral van összefüggésben, hanem a környék több kisebb-nagyobb víznyelőjével illetve a Runcsor-patak medernyelőjével is. A jelenleg feltérképezett járatok morfológiájának alapján feltételezzük, hogy a Caprei, illetve a Király-barlang vizes ágai illetve fosszilis emeleti részei egymástól különálló ágakként több barlangágként értelmezhetően vezetik az erózióbázison a vizet a forrás felé. Több adat arra enged következtetni, hogy ezek a barlangok a korábban fosszilis szinteken össze is fűgghettek. Reméljük, később lehetőség nyílik a Caprei és a Király-barlang összekötésére. Hipotézisünk szerint a Király-barlang fő ágában áramló vízmennyiség nem a Runcsor-víznyelőből származik, hanem a Runcsor-patak medernyelőjéből vagy egy eddig ismeretlen víznyelőből. 2011. évi munkánk során a barlangban néhány kürtő kimászásával újabb fosszilis szinteket tártunk fel, jelen pillanatban a barlangban az aktív szint felett öt-hat egymástól jól elkülöníthető fosszilis szint tanulmányozható.

Térképezési munkáink során későbbi azonosíthatóság kedvéért minden jelentősebb járatelágazásban fix pontokat helyezünk el, azonosító plakettekkel. Barlang hosszát jelenleg 6000 méterben adhatjuk meg. A 2011. évben elkezdett újratérképezés eredménye 2000 méter új poligon...

A barlangban a kutatások bivakolással történnek, melynek során különös figyelmet szentelünk a barlangból a hulladék maradéktalan eltávolításának. Sok helyen piros madzagokkal és figyelemfelkeltő tábláskákkal óvjuk a képződményeket. A 2002. évben beszerelt létrák illetve kötelek cseréje folyamatban van.

Osoi-barlang

A Vércsorog község határában nyíló védett barlangot a '70-es évek elején a Z Csoport őskutatói fedezték és térképezték fel. A rendkívül képződmény dús barlang kréta korú apti mészkőformációban jött létre. Járatainak kialakulásában elsősorban a Poenica-völgy elnyelődő vize okolható. Az itt elnyelődő vizet a '80-as években megfestették és az Eskülői-karsztforrásban látott napvilágot. A barlang főágától északnyugatra tartó nem túl fejlett folyosó végében nagyon rövid bontással 2011. évben 250 méter új járatot sikerült feltárni. A járat végét egy nem nagy vízterű, de feltehetően nagy vízmennyiséget rejtő aktív vizes szifon zárja. Ennek kiszivattyúzásával újabb járatok feltárulása feltételezhető.

Prislopi – barlangrendszer

A Zece Hotare határában 800 méteres magasságban nyíló, jelentős méretű víznyelő kutatásával a Z Csoport már többször próbálkozott. A vízfestések egyértelműen kimutatták a víznyelők és a Groiesului-forrás kapcsolatát. Mivel a víznyelő felől a bejutás nem tűnik egyszerűnek, terepbejárásokat folytattunk a barlangrendszer vízgyűjtő területén, melynek során megkerestük a környék legnagyobb víznyelőjét a Taurului–barlangot illetve a Groiesului és a Letea-forrás barlangokat. Feltáró munkát nem végeztünk, de így is sikerült egy kb. 50 m hosszú új barlangot feltárni. Ennek térképezése még nem történt meg.

Munkánkat támogatták:

- Apuseni Experience – Viorel Lascu
- Z Oradea – Damm Pali
- Explo – Zih József
- és saját cégeink: Alpin-General Hungary Kft, A.G. Explorer Hungary Kft, Speleotech Kft.

A munkálatokban 2011. évben részt vettek:

Ba Julianna, Tóth Mónika, Szegedi László, Mihalik Zoltán, Vendég Máttyás, Botyánszky Tamás, Polacsek Zsolt.